

SZARVASMARHASPORTOK III.

Dr. Kenéz Árpád
 Állattenyésztési
 Teljesítményvizsgáló Kft.

A bikarodeó I.

A rodeó legelső nyomait már a 1800-as évek legelején megtekinthetjük. Már indián törzsek is csináltak olyan lovas vetélkedőket, amelyek a rodeó korai előképei lehettek. A ma is ismeretes rodeó azonban főként az USA déli államainak területén dolgozó mexikói származású lovas pásztrok (vaqueros, majd később buckaroo) keze alatt alakult ki. Az elnevezés maga is spanyol eredetű (rodeo, rodear). Azt jelenti: körbe keríteni, összetereelni.

Akkoriban még csak a munka közben (két hajtás közötti időt kihasználva) virtuskodó pásztrok versengését jelentette, majd az úgynevezett Wild West Show-k keretén belül hatalmas rendezvényekké vált ez a szokás, manapság pedig már többezres nézősereget lefoglaló ünnepi esemény. Az első pénzdíjas verseny 1869-ben került megszervezésre, míg az első hivatalos profi rendezvényt 1888-ban hozták tető alá az Arizona állambéli Prescottban.

A versenyzők által használt nagy kalapot, az egyes bőr viseleti elemeket, mint a western csizma, és a lábszárvédő (chaps) is spanyol ajkú pásztrok kezdték meghonosítani a munkájuk során. Ez utóbbi egy a nadrágra felvett, erős, többnyire marhabőrrel készült védőruházat, amely szintén spanyol eredetű

(zahones) és elsősorban a szúrós, tövises növényzettől védte a pásztor lábát, de jó szolgálatot tett a szarvasmarhák szarvai ellen is. Később a fent említett ruházat jellegzetes rodeóviseletté vált. Manapság azonban már egészen modern, műszálas sportruházat és különböző védősisakok válthatják le ezeket a tradicionális ruházati elemeket.

1. kép 19. századi cowboy viseletek. A bal oldali alakon megfigyelhető a bőrből készült „chaps”, az ostorral „csergető” fiatalon pedig a szőrmés változat, a „woolies” (kép forrása: dustyoldthin.com, Library of Congress)

Az őslakosok mellett a színesbőrű cowboyok és rodeó versenyzők sem voltak ritkák a vadnyugaton. A polgárháborút követően tulajdonképpen minden negyedik cowboy fekete volt. Köztük több nagyon híres versenyzőt is számon tart a rodeó története, úgy, mint Nat Love, Bill Pickett, Jesse Stahl vagy éppen Cleo Hearn. De még polinéz származású bajnoka is volt a

2. kép Bill Pickett, amint a marha felső ajkába harap. Ez a rá jellemző „fogás” volt, amivel igyekezett a földre kényszeríteni a marhát (kép forrása: nationalcowboymuseum.com)

3. kép Mildred Douglas cowgirl 1917-ben (forrás: Wikipedia)

4. kép Cowgirl-ök 1927-ből. Balról jobbra: Clara Belcher, Lauretta Butler, Bonnie McCarroll, Ruth Roach, Fox Hastings, Tad Lucas, Pearl Gist, Donna Cowan. Fotó: O'Neill Photo Company, 1927. Forrás: Bruce McCarroll Collection of the Bonnie & Frank McCarroll Rodeo Archives, Dickinson Research Center, National Cowboy & Western Heritage Museum. RC2006.076.366. <https://nationalcowboymuseum.org/blog/breaking-trail-bonnie-mccarroll/>

5. kép Bonnie McCarroll ikonikus képe, amely eseményről még szobor is készült. "Bonnie McCarroll ledobja 'Silver' a Pendletoni, Oreoban." Ralph R. Doubleday fotója 1915-ből. Forrás: Leonard Stroud Collection, Dickinson Research Center, National Cowboy & Western Heritage Museum. R.241.236. <https://nationalcowboymuseum.org/blog/breaking-trail-bonnie-mccarroll/>

6. kép Lawrence Bruce a Pepper nevű lovon a Calgary Exhibition and Stampede rendezvényen, valamikor a múlt század első harmadában (Calgary, Alberta, Kanada). (Forrás: Calgary Egyetem digitális gyűjteménye: <https://digitalcollections.ucalgary.ca/>)

múlt századeleji rodeóknak Ikua Purdy személyében. Napjainkban a bikarodeó hírességei között nagyon sok a dél-amerikai származású versenyző. Az évtizedek során pedig a női rodeó is elterjedté vált, habár valamilyen formában mindig jelen is volt, jó példa erre Tad Lucas, Mildred Douglas vagy később Mary Burger.

A mai rodeók a Professional Rodeo Cowboys Association szervezet égisze alatt kerülnek megrendezésre, de emellett az indián hagyományokat is szem előtt tartó lovasversenyeket is rendez a Indian National Finals Rodeo szervezet. Egy-egy ilyen eseményen 100 őslakos törzs is képviselheti magát.

A felhasznált irodalmak és források a szerzőnél elérhetők.

